

UTFLYKT TILL HORNSJÖMON

2015-06-09

Hornsjömon ligger på vägen från Viksjö mot Graninge. Landskapet i Viksjö domineras av Mjällåns dalgång. Dalgången innehåller mäktiga sedimentlager från istidens avsmältningssked för ca 8 000 år sedan. Då mynnade här en stor isälv ut i den havsvik som gick in i dalgången. Under en längre tid låg älvens utlopp kvar vid trakten av Hornsjön. De små tjärnarna i det området är så kallade dödisgröpar, dvs. de skapades när stora isblock baddade in i sediment och sedan smälte. På Hornsjömon finns tydliga dynbildningar, som uppkommit genom vindens omlagringar av delta sanden efter istiden.

Här har SCA gjort tre naturvårdsbränningar som är en planerad och noga kontrollerad bränning, anlagd för att i naturvårdssyfte efterlikna en naturlig brand. Skogsbränder, både naturliga och framkallade, van länge en vanlig del i skogslandskapets utseende. I Sverige brann före 1900-talet i genomsnitt en procent av skogsarealen årligen. Att det nästan slutat brinna är en av de stora ekologiska förändringarna i skogen under 1900-talet. För vissa arter är skogsbrand ett måste för överlevnad, för andra är den bara en konkurrensfördel. Förutom de arter som är direkt beroende av brand för sin reproduktion, finns en stor mängd arter som starkt gynnas av brand genom ökad möjlighet till etablering, minskad konkurrens och ökad födotillgång.

Innan skogen fick ett värde och brand-bekämpningen började för 150 år sedan brann många skogar en till två gånger per århundrade, något djur och växter anpassade sig till. Den senaste branden på Hornsjömon var 1880 och man har spårat bränder med jämna mellanrum till 1530. Ungefär vart 60:e år har skogen här brunnit. Ungefär ett 40-tal insektsarter och ett 50-tal svamparter är beroende av brand. Av

växter är de mest kända brandarterna brandnäva och svedjenäva vars frön vilar i marken och grov först vid mark-temperaturer över 45-50 grader. Bränderna kan locka till sig insekter som på många mil uppfattar lukten av rök eller känner av bränder genom infraröd känsliga organ.

Ett tiotal intresserade personer följde med på utflykten som leddes av Hans Andersson (Myko, Svampfärgarsällskapet) och Elisabeth Nilsson (Naturskyddsföreningen Timrå). SCA har efter tre bränningar, 2011, 2012 och 2013, fått ett mycket pedagogiskt brandfält eftersom de ligger bredvid

varann. Jämförelse av återväxten efter bränderna är lätt att följa. Efter ett regn en halv vecka tidigare fylldes brandfälten av den mycket giftiga stenmurklan. Livsmedelsverket förordar numera att man inte äter den, ens efter avkok, eftersom restgift aldrig går att få bort. Vilket påpekades för besöksgruppen att själva ta ställning till. Gruppen utnyttjade den rastplats som SCA ordnat med eldstad och många kubbar att sitta på. Det blev en trevlig fikastund med en nedgående sol som fond.

Text och bild: Hans Andersson